

pablo pikaso

gernika

Pol Elijar

POBEDA GERNIKE

- 1
Lepi svet zidina
Rudnika i poija
- 2
Lica lepa u vatri lica lepa na zimi
U bedi u noći punoj povreda i udaraca
- 3
Lica lepa za sve
Evo praznine koja vas gleda
Vaša smrt služiće za primer
- 4
Smrt oboreno srce
- 5
Naplatili su vam hleb
Nebo zemlju san
I bedu
Vašeg života
- 6
Govorili su da žele dobru inteligenciju
Racionirali jake osuđivali lude
Delili milostinjnu cepali paru nadvoje
Pozdravljali leševe
Satirali se od učtivošći
- 7
Oni su istrajni oni su preuveličeni oni nisu
od našeg sveta
- 8
Zene deca imaju isto blago
Zeleno lišće proleća i čisto mleko
I istrajnost
U čistim očima
- 9
Zene deca imaju isto blago
U očima
Ljudi ih brane kako mogu
- 10
Zene deca imaju iste crvene ruže
U očima
Svako pokazuje svoju krv
- 11
Strah i hrabrost života i smrti
Smrt tako teška i tako laka
- 12
Ljudi za koje je ovo blago ispevano
Ljudi za koje je ovo blago sazidano
- 13
Realni ljudi za koje beznade
Hrani vatru što proždire nadu
Otvorimo zajedno poslednji pupoljak budućnosti
- 14
Parije smrt zemlja gnusoba
Naših neprijatelja imaju monotonu
Boju naših noći
Naše će biti pravo

Preveo Petar Vujičić

vladimir majakovski
pikaso

Da bi se shvatile stvarne pokretačke snage ovog ili onog pravca, ovog ili onog umetnika treba proći zakulisnu laboratoriju-ateljee. Ovdje je traženje, ovdje se pronalaze pravci, ovdje se u pojedinim linijama, u pojedinim potezima mogu još naći elementi revolucionarne umetnosti, koju odmah izvan vrata ateljea brižljivo obrazuje ukus Salona, ukus kupca. Ovdje je prava borba umetnika, borba pravaca...

Prvi atelje u koji treba poći u Parizu, to je naravno atelje Pikasa. Ovo je najveći slikar i po svome zamahu i po značaju koji ima u svetskom slikarstvu. Usred stana, u kom su izveštane slike koje odavno po fotografijama poznajemo, zdepasti, namršteni, energični Španac. Karakteristično je i

za njega i za druge umetnike kod kojih sam bio, strasna ljubav prema Rusov. Na svim zidovima vise njegove slike. Očigledno, oko izveštanog Francuza traži odmora na ovim apsolutno iskrenim, apsolutno jednostavnim tvorevinama. Jedno pitanje me veoma interesuje — pitanje o Pikasovom povratku klasicizmu. Sećam se da su u nekim ruskim časopisima bili objavljeni Pikasovi poslednji crteži s potpisom: „Povratak klasicizmu“. U člancima se objašnjavalo da, ako je takav novator kao što je Pikaso napustio svoje „nastranosti“, onda zašto kod nas u Rusiji nekakve odbačene ljude još interesuju nekakve površine, nekakve forme, neke boje, a neće jednostavno i savesno da pređu na kopiranje prirode.

Pikaso pokazuje svoj atelje. Mogu da odbacim strahovanja. Nikakvog povratka nekakvom klasicizmu nema kod Pikasa. Njegov atelje pun je najrazličitijih ostvarenja, počevši od najrealnije scene plavičastog s ružičastim, sasvim drvnog

antičkog stila, završujući konstrukcijom lima i žice. Pogledajte ilustracije: devojčica potpuno sjerovska. Zenski portret grubo-realističan i stara raščlanjena violina. I sve ove tvorevine označene su jednom godinom. Njegova velika takozvana realistična platna, ove žene s ogromnim oblim rukama odisa nisu povratak klasicizmu, a ako baš hoćete da upotrebite reč „klasicizam“ — utvrđivanje novog klasicizma. Ne kopiranje prirode, nego preobražaj celokupnog prethodnog kubističkog proučavanja njenog...

Gledam katalog ruske umetničke izložbe u Berlinu koji se povlačio po njegovom stolu. Pitam: zar vas zadovoljava da ponovo, po hiljaditi put raščlanite violinu da biste kao rezultat napravili violinu od pleha na kojoj se ne može svirati, koju čak ne kupuju i koja je samo određena da visi i radi uživanja umetnikovih očiju? Evo u katalogu Rusa Tatli-na. On već odavno zove umetnike da pređu, ali ne da bi savijali fini lim i gvožđe, nego da bi sve ovo gvožđe koje sada daje neukusne građevine, oblikovali.

— Zašto — pitam — ne prenesete svoje slikarstvo makar na fasadu vašeg parlamenta? Ozbiljno, družo Pikaso, tako će biti vidljivije.

Pikaso čuteći vrti glavom.

— Vama je dobro, vi nemate narednike gospodina Poenkara.

— Pijunite na narednike — savetujem mi — uzмите noću kofe s bojama i podite mirno da dekorisete. Kod nas su već dekorisali Stranši!

Oči žene gospodina Pikasa, koja tako malo veruje u mogućnost ostvarenja moga predloga, ipak se lako boja užasom. Ali smirena poza Pikasa, koji se očevitno već pomirio s tim da osim slike ništa drugo neće raditi, umiruje „svakodnevno življenje“.

(1923)

Preveo Dejan Poznanović

evgenij zamjatin

o književnosti, revoluciji i entropiji

Da neko iznenada upita: Šta je to revolucija?

Odgovoriće nam na način „Luj XIV-og“: revolucija — to smo mi, odgovoriće nam kalendarski: mesec i dan, odgovoriće: po azbuci. A ako se od azbukice pređe na slogove, onda evo:

Dve mrtve, tamne zvezde sudaraju se u nečujan, zvučni grohot i pale novu zvezdu: to je revolucija. Molekul se otrgne sa svoje staze, prodire u susednu atomsku vasionu i rađa novi hemijski element: to je revolucija. Lobačevski jednom knjigom cepa zidine hiljadugodišnjeg Euklidovog sveta da otvori put u beskrajne neuklidove predele: to je revolucija.

Revolucija je — svuda, u svemu, ona je beskrajna, poslednje revolucije nema, nema poslednjeg broja. Socijalna revolucija je samo jedan od bezbrojnih brojeva: zakon revolucije nije socijalan, on je nezizmerno viši — to je zakon kosmički, univerzalni, zakon isti onakav kao što je zakon o održavanju energije, o dohranjavanju energije (entropiji). Jednom će biti utvrđena tačna formula zakona revolucije. I u toj formuli će biti brojne veličine: nacije, klase, zvezde i — knjige.

Purpuran je, ognjen i smrtonosan zakon revolucije, ali ta smrt nosi začetak novog života, zvezde. I hladan je, plavičast kao led, kao ledeni, beskrajni međuplanski prostori — zakon entropije. Purpurni pla-

men tu postaje ružičast, ujednačen, topao, ne smrtonosan, već udoban, sunce stari i pretvara se u planetu koja je pogodna za drumove, trgovine, krevete, prostitutke i damnice: to je — zakon. A da se planeta nanovo zapali mladošću treba je zapaliti vatrom, treba je gurnuti sa ravnog druma evolucije: to će biti revolucija.

Neka se taj plamen i ohladi sutra, prekосуtra (u „Knjizi Postanja“ — dani su godine, vekovi). Ali neko mora videti to još danas i još danas jeretički govoriti o sutrašnjem danu. Jeretici su — jedini (gorak) lek od entropije čovekove misli.

Eksplodije su neugodne stvari. Zato jeretike koji izazivaju eksplozije pravično uništavaju ognjem, sekirom, rečju. Za svako danas, za svaku evoluciju, za teški, lagani, korisni, najkorisniji, graditeljski, korralni rad — jeretici su štetni: oni neproračunato, glupo uskaču iz danas u sutra, oni su — romantici. Babefu su 1797 godine pravično odrubili glavu: on je preskočio čitavih stopedest godina. Pravično seku glavu i jeretičkoj književnosti koja drsko ustaje protiv dogme: ta književnost je štetna.

Ali — štetna književnost je korisnija od korisne: jer je ona antientropična, ona je sredstvo za borbu protiv zakrećavanja, skleroze, kore, mahovine, mira. Ona je utopistična, apsurdna — kao Babef 1797

godine: ona je u pravu kroz stopedest godina.

Organska hemija je već zbrisala crtu između žive i mrtve materije. Pogrešno je deliti ljude na mrtve i na žive; postoje ljudi živi-mrtvi i živi-živi. Živi-mrtvi takodru pišu, idu, govore, rade. Ali oni ne greše, bez pogreške rade i mašine, ali one izrađuju samo mrtve stvari. Živi-živi su u greškama, u traženjima, u pitanjima, u mukama.

Tako isto i ovo što mi pišemo: ono može da ide i da govori, ali ono može biti takodre ili živo-mrtvo ili živo-živo. Istinski živo traži odgovore na apsurdna „detinjska“ pitanja, ne zastajući ni pred kim. Pa neka su odgovori netačni, neka je filozofija pogrešna, pogreške vrede više nego istine: istina je mašinska, pogreška živa, istina umiruje, pogreška uznemirava. Pa neka su odgovori čak sasvim nemogućni — tam bolje: mozgovci će se zanimati tim odgovorima na stavljena pitanja — to je privilegija mrtva koja su udešeni po principu govored buraga, da vare preživanu hranu.

Novi oblik nije za sve razumljiv, mnogima je težak? Moguće. Obično, banalno — razume se — prošije je, prištine, zgodnije. Veoma je prost Euklidov svet i veoma težak Ajnštajnov — pa ipek je već nemoguće vratiti se natrag na Euklida. Nijedna revolucija, nijedna jeres — nisu (Nastavak na 5 str.)